

ČAJ

Pro chvíle pohody

SRPEN 2018

Časopis Autorů Jičínska

**Zubařina není jenom trhání.
Takový můstek nebo protéza
je někdy úplně
umělecké dílo,
dokáže proměnit člověka,
zkrásní vám před očima,
to je pak radost.**

Svatopluk VEVERKA

143

Vážení čtenáři,

chodíte rádi k zubaři? Co je to za hloupou otázku?
Že Vás tentokrát zavedu do zubních ordinací, ale po pracovní době.

Tedy v období, kdy zubaři neordinují, ale píší knihy.

Nebo o nich jiní autoři píší ve svých knihách.

Nebojte se. Nebude to bolet. Slibuji.

Nakonec ani moc do ordinace nezamíříme, neboť rozhovor poskytl
novopacký zubní lékař, spisovatel, cestovatel a fotograf

MUDr. Vratislav Čermák, takže řeč bude spíše o cestování,
ale třeba i o stomatologické péči v Libyi.

A proč vůbec zubaři tíhnou k umění? Vratislav Čermák si myslí:
**„Může v tom být i vědomí vlastní pomíjivosti, touha zanechat
po sobě něco hmatatelného, vždyť po lékařích krom hromad
popsaného papíru v šuplících kartoték nic nezůstává.“**

Představím i píšící zubaře, resp. jejich knížky. Jmenovitě

MUDr. Svatopluk Veverka, MUDr. Pavel Hrňa,

MUDr. Daniel Čechura, MUDr. Miroslav Macek

či Italská zubní lékařka **Donatella Di Pietrantonio.**

A o zubařích bylo napsáno knížek, co třeba

**„Trhačka zubů“ (Franz – Olivier Giesbert), „Kořeny“ (Miika
Nousiainen)** a mohl bych jmenovat řadu dalších.

Tvorby regionálních autorů jsem se ujal sám
co by kolega výše jmenovaných. O problémech s protézou
s překvapivou pointou píše v povídce: **„Zubní náhrada.“**

Takže pomalu otvírejte stránky ČAJe, vstupte do pomyslné ordinace
a přesvědčíte se o tom, že zubaři, stomatologové či dentisté jsou taky
jenom lidi. Nakonec Miika Nousiainen ve své knize píše:

„Jsme přece všichni lidi, dokonce i zubaři!“

Hezkou druhou polovinu prázdnin
(pokud možno bez návštěvy skutečné zubní ordinace) přeje

Václav

HOST ČAJe:

PÍŠÍCÍ ZUBNÍ LÉKAŘI A KNIHY O ZUBAŘÍCH

Netradičními hosty srpnového ČAJe jsou zubaři a knihy o zubařích. Je, zajímavé kolik zdravotníků či lékařů, sester a zdravotnických pracovníků píše. A stejně tak to platí o zubních lékařích, dentistech či zubních technikách či laborantech.

Z nedávné minulosti vzpomenu třeba Ludvíka Součka (1926 -1978), který proslul jako spisovatel science fiction. Ale nejlépe nám poslouží, když prolistujeme „Slovník českých lékařů- spisovatelů,“ který sestavil pan doktor Svatopluk Káš (*1929), český lékař-neurolog, spisovatel, publicista a humorista.

Určitě ve svém výčtu na někoho zapomenou, třeba by bylo připomenout kolegu MUDr. Leoše Šeda (*1952), autora knížky ze zubařského prostředí „Kleště“ (vydalo nakladatelství Petrov, 2005), ale i dalších knížek - https://cs.wikipedia.org/wiki/Leoš_Šedo .

Nejedná se o kompletní přehled, spíše můj soukromý výběr. Nakonec téměř v každé knize mého oblíbeného autora Zdeňka Zapletala najdete nějakého zubaře (viz jeho „Půlnoční běžci.“)

Ale podíváme se i do zahraničí, neboť i tam žijí zubní lékaři spisovatelé či se o nich píší knihy.

Jsem rád, že se i já můžu do této společnosti přiřadit, neboť právě Svatopluk Káš mě ve své knize „Čeští lékaři - spisovatelé“ přiřazuje k autorům humoristům (viz kapitola „Medicínský humor“).

ZUBAŘI PO PRACOVNÍ DOBĚ

aneb

„já jsem hned po katovi nejobávanější osoba.“

Václav FRANC

Za starých časů to s bolestí zubů bývalo, jak popisuje regionální autorka z Kostelce na Jičínsku Jaroslava Velartová v knize „Bylo nebylo aneb jak to bylo za starých časů, když krávy chodily bez ocasů“ (Vydání Gentiana Jilemnice a autorka, 2017) – viz str. str. 120: (popisuje rok 1598) *„Jakub šel domů a cestou potkal porybného Peška se ženou. Ten si držel plátýnko na puse a skučel bolestí. Pešková ho div netáhla za flígr. Jakubovi to bylo okamžitě jasné. Vede ho ke kováři s bolavým zubem. Zub dokáže secsakramentsky potrápit, někdy je lepší se ho zbavit. Kovář zub vytrhne a bude pokoj. ... Doma mu Pešková dávala kloktat heřmánek, ale vůbec to nezabralo. Tak nebylo zbylí. Nakonec ho Řehoř a ještě jeden chlapík, co zrovna přijel ke kování, přidrželi a zub byl venku raz dva. Ani nedošlo na makový odvar.“*

Zuby se léčily či nahrazovaly všelijak. Jako kuriozitu uvedu, že i sám Ján Jesenský zvaný Jessenius (1566 - 1621) u nás vytvořil Rudolfovi II. zubní náhradu. Údajně vsadil na místo vypadlého zubu císaři Rudolfovi zub umělý, vyřezaný ze skloviny. K okolním zubům jej připevnil zlatým drátem, ale náhrada sloužila císaři dva až tři měsíce, což byla prý na tehdejší poměry dlouhá doba.

Ale nemusíme chodit tak daleko, neboť zajímavé informace najdeme v literárních záznamech packého lékaře MUDr. Ladislava Kaizla (1898 - 1957), který byl praktickým lékařem, ale zajímal se o životní podmínky a především stravu pacientů. Z jeho záznamů jsou zajímavé nejrůznější domácí recepty proti bolení zubů (např. do ucha kafr nebo kousek česneku, tříska ze zetlelé rakve nebo vyšťourání zubu stéblem trávy, které vyrostlo na hrobě). Tyto jeho způsoby jsou sice zajímavé jako perličky, ale jen dokazují, že to s tou péčí o chrup nebylo nijak slavné.

Raději přejdeme do současnosti. Podívejme se, jak sami zubaři se dívají na svůj obor. A třeba ještě malinko nakoukneme před rok 1989, tam totiž míří kniha **Svatopluka Veverky „Babí léto“**. MUDr. Svatopluk Veverka (*1952) dlouhá léta pracoval jako zubař v Praze, ale literatura se mu stala koníčkem. Vydal i další knihy „Pár jablek na kámen“ či „Fotbalista, hovnivál, žena v domácnosti“ (společně s dcerou Martinou Veverkovou) a další.

Svatopluk Veverka - BABÍ LÉTO

vydalo nakladatelství Československý spisovatel v roce 1990

Knížku, která vyšla více než před čtvrt stoletím, mám rád, občas se k ní vracím. Především proto, že dokonale vystihuje povolání zubaře. Nakonec nelze se divit, vždyť jejím autorem je zubní lékař Svatoopluk Veverka.

Děj knihy nám představuje stárnoucího dentistu, sedmdesátiletého pána, bilancujícího život. Má rád své povolání, neprožívá právě idylické manželství, a tak přemýšlí o tom, že je nejvyšší čas zpříjemnit si babí léto nějakou tou milenkou. Jeho kamarád Evžen mu poskytuje řadu návrhů. Na scéně se objevují ženy Lujsa a Květa. Pan dentista mezi nimi proplouvá. Řeší problémy v rodině své dcery, ale především provoz v pražské ambulanci, kde se chystá jeho odchod do důchodu, kterému se zoufale brání.

Proza přináší detailní popis práce v zubní ordinaci (viz třeba pasáž s komplikovanou extrakcí dolní osmičky), ale odhaluje i pražská zákoutí.

Děj příběhu spěje stejně jako život ke smrti, ale ... víc neprozradím.

Dovolím si odcitovat pár ukázek, viz str. 91: " ... člověk občas potřebuje slyšet, že si někdo jeho práce váží."

Nebo náhled na práci zubaře u společnosti, str. 126: " ... já jsem hned po katovi nejobávanější osoba."

Ale na druhou stranu autor přikládá krásné vyznání své profesi, str. 159: "Zubařina není jenom trhání. Takový můstek nebo protéza je někdy úplně umělecké dílo, dokáže proměnit člověka, zkrásní vám před očima, to je pak radost."

A ještě jedna zajímavost, děj knihy se odehrává koncem 80. let 20. století a jaká byla tehdejší realita kolem zubařů, str. 226: "Jak asi víte, je v Praze spousta mladých lékařů bez místa ..." A jaká je realita dnes? Zubaři jsou nedostatkové zboží všude.

Kniha Svatopluka Veverky mě nezaujala jen kvůli líčení profesní detailů, je to poctivě odvyprávěný příběh o stárnutí, lidských touhách a nenaplněných snech.

Dalším autorem je zubní lékař dlouhá léta působící na Kroměřížsku, **MUDr. Pavel Hrňa** (*1943). Zubařinu již pověsil sice na hřebík, ale do ordinace se vrací ve svých prózách jako například v knize „Zubní ordinace s vyhlídkou.“

Pavel Hrňa – ZUBNÍ ORDINACE S VYHLÍDKOU

Vydalo nakladatelství Alfa – Omega v roce 2017

MUDr. Pavel Hrňa v novele „Zubní ordinace s vyhlídkou“ jako by bilancoval a ohlížel se za svou dlouholetou praxí zubního lékaře. Hlavní hrdina, popisuje děj v první osobě, ačkoliv již na zasloužilém odpočinku, přece jen neodolá a zastupuje po dvaceti letech v ordinaci na náměstí jednoho historického města (mimochodem o tom, že se jedná o Kroměříž nemůže být pochyb) za zubačku, která nečekaně zemřela. Poznává sympatickou mladou sestru Terezku, duši ordinace, ale zároveň i spousty nových pacientů, jejich životních příběhů, a to nejen týkajících se zubů, ale i jejich života.

Příběh je vyprávěn, jak jej život přináší. Veselé historky, například s pacientem, kterému vypadnou zubní náhrady, když mává na svoji milou z okna, se snoubí se smutnými příběhy, například když jeden z pacientů onemocní akutní leukémií či jedna z pacientek nemůže mít děti.

V knížce kromě běžných každodenních situací z ordinace najdete i hodně z onoho "zubařského moudra či postřehu", jak člověk přemýšlí, vnímá práci, osudy lidí. Je to opravdu psané srdcem a dlouholetými zkušenostmi. Pochopitelně nechybí ani špetka nostalgie (např. str.70: „Tehdy se žilo úplně jinak, víc spolu!“)

Jako každý záskok má i kniha svůj konec. Při četbě jsem si uvědomil, jak se někdy „těšíme do důchodu“, ale jak je to opravdu těžké, když se člověk musí rozloučit s profesí, kterou dělal s láskou.

Dovolil bych si připomenout pár momentů, které jsem si poznačil. Např. Str. 11: „Člověk se někdy stane nezaslouženě oblíbeným, nebo také nevinne proklínaným – stačí jeden ohebný ženský jazyk. A zaviní to jedna věta, třeba i jen slovo, gesto. Pro život je dobré, je-li člověk tak trochu hercem, já to příliš neumím a učit se něco podobného už mně nestojí za to.

Str.56: „Humor je vzácná bylina a ten, kdo si nedá pokoj i na našem křesle, je přeborník.“

Str.60: „Ošetřovat děti, to je pro zubaře vždy oříšek, prubířský kámen trpělivosti, pochopení citu, škola sebeovládání. Ke každému dítěti vede cesta, tu je třeba najít, a pokus je nalezena, nelze z ní ani na okamžik odbočit – jinak mizí důvěra do nenávratna, a to bleskem ... K jejímu nalezení jsou zapotřebí čas, talent a kvalifikace. Dobrá je kvalifikace dědečka – a to je můj případ ...“

MUDr. Daniel Čechura (*1953) vydal v roce 2009 knížku pro děti „Pohádkov.“ A připravuje volné pokračování pod názvem „Školákov.“ Ale v loňském roce se ve své tvorbě vrátil do zubní ordinace, když napsal zajímavou knížku „Čeho se bojí zubař.“

Daniel ČECHURA - ČEHO SE BOJÍ ZUBAŘ

Vydal Pohádkov v roce 2017

Kniha nabízí 30 krátkých povídek z prostředí zubní ordinace i běžného života. Knihu doplnil ilustracemi Petr Zdeněk. (www.pohadkov.cz)

Navíc i divadelní hru „Záměna“, která vychází z jedné záměny při odběru krve. (Zajímavé je, že se podobnou problematikou zabývám i ve své povídce „Blackout a Antonín Dvořáček z knihy „Povídky z děravé kapsy.“)

Povídky jsou čtivé, čtenářsky vděčně zajímavé. Jen je možná škoda, že pan doktor neuvedl více povídek právě ze zubařského prostředí. Mně osobně se právě líbí povídky vycházející z denní praxe, jako např. povídka „Cestování.“ Není to o dovolené, ale o jednom spolknutém kořenovém nástroji pacientem. Nebo třeba v povídce „Zubní socialismus“ jsem se dozvěděl, že není vhodné spadlou korunku desinfikovat ve Fernet Stocku, neboť korunka získá červenohnědou barvu.

Dalším pro někoho možná překvapivým jménem je **MUDr. Miroslav Macek** (*1944). Tento zubní lékař se po roce 1989 vrhl na politiku, ale jak se zdá, je úspěšný i na literárním poli. Dokonce nedávno vyšla jeho kniha „3x na horké stopě.“ Ale já bych se rád věnoval jeho jiné knize, sice se neodehrává v zubní ordinaci, ale jedná se o pokus napsat pokračování slavné knihy Zdeňka Jirotky „Saturnin.“

Miroslav MACEK a Zdeněk JIROTKA - SATURNIN SE VRACÍ

Nakladatel XYZ, 2017

Miroslav Macek se pokusil napsat pokračování slavné knihy a musím říct, že mě jako čtenáře mile překvapil. Slavná humoristická kniha plyne poměrně zajímavě, navazuje na Jirotkův smysl pro humor. Co bych snad autorovi vytkl je skutečnost, že popisuje některé historky notoricky známé, dokonce v literatuře či filmu popsané (např. o kocourovi a šourku, jak známe z vyprávění sestřičky v Pecháčkově filmech o „básnících“ či starý vtip o tom, že během mé služby se nic nestalo).

Celkově kniha vyznívá příznivě. A dokonce jsem si zaznamenal několik momentů, viz str.59 – 60: úvahy o poezii: „Znám křišťálovou studánku“

nebo „Stanu se menším a ještě menším ...“

str. 147: Víno uzmul na základě jakéhosi článku v literární příloze denního tisku, v němž pisatel rozebíral pozitivní úlohu vína v dějinách poezie ...

str. 222: Dodal, že je nejvyšší čas k návratu, neboť jinak hrozí nebezpečí, že by se mu za jeho nepřítomnosti mohli uzdravit. Pak však s ironií sobě vlastní poznamenal, že lékařská věda naštěstí pokročila už natolik, že žádný zdravý člověk neexistuje. Nicméně, dodal, už se do své ordinace těší, neboť neexistuje žádné místo na světě, kde by mohl požádat ženu, aby se svlékla, a ještě pak poslat jejímu manželovi účet.

Podívejme se do zahraničí. Italská zubní lékařka **Donatella Di Pietrantonio** (*1963) debutovala románem „Má matka je řeka“ (*Mia madre e un fiume*, 2011). S dílem „Má kráska“ (*Bella mia*, 2014) zasazeného do italské provincie L'Aquila postižené zemětřesením, v němž tematizovala ztrátu a smutek, se stala finalistkou při udělování nejvyššího italského literárního ocenění Premio Strega a získala ze něj cenu Premio Brancati. Za nejnovější román „Navrátilka“ (*L'Arminuta*, 2017) získala významné literární ocenění Premio Campiello. Pracuje jako dětská zubní lékařka. Viz <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/donatella-di-pietrantonio-115253> . A právě knihu „Navrátilka připravuje na podzim v českém překladu nakladatelství Argo. Až vyjde, rád si ji přečtu.

O zubařích dokáží psát i nezubaři jako například **Franz – Olivier Giesbert** (*1949) ve své knize „Trhačka zubů.“ Autor je čtenářské veřejnosti znám také knihou „Himmlerova kuchařka.“ O knize píše především, že mapuje počátky zubní péče v dobách Pierra Foucharda, který je považován za zakladatele moderní stomatologie. Vydal totiž knihu „Chirurg dentista, čili léčení zubů“ (1728). A právě jeho žák Hippolyt Frochon hraje v románu důležitou úlohu.

Franz – Olivier Giesbert – TRHAČKA ZUBŮ

Vydalo nakladatelství Argo v roce 2017

Překlad Jan Seidl

Franz-Olivier Giesbert ve své další knize „Trhačka zubů“ předkládá pohled na celou řadu historických událostí konce 18. a velké části 19. století prostřednictvím Lucile, původně dívky z Normandie, která se shodou okolností dostane do Paříže v době Velké francouzské revoluce. Jako pomocnice zubaře Hippolyta Frochona, mimochodem žáka zakladatele moderního zubního lékařství Pierra Foucharda, se sama postupem času

stává trhačkou zubů. A tak má díky své profesi možnost poznat celou řadu významných osobností (např. Robespierre Washington, Napoleon atd.).

Lucile se z Francie dostane do Ameriky, pozná při plavbě na otrokářské lodi Liberty těžký osud otroků i filozofii otrokářů. Seznámí se s otrokem, kterého pojmenuje Apollón, dokonce s ním má syna. Ale osud tomu chce, že se vrací do Francie, aby poznala Napoleona. Protože kromě milostných dobrodružství bere často spravedlnost do svých rukou, pátrá po ní policie nejen ve Francii, ale i v Americe, A tak je vlastně stále na útěku. Dokonce se zúčastní války Severu proti Jihu a je přítomna, když Siouxové pokoří americkou armádu u Little Big Hornu, neboť sama nějaký čas žije společně s indiánským kmenem. A nakonec je to ona, kdo vypálí dvě kulky do generála Custeru.

Zdá se vám, že je toho na jeden lidský život opravdu hodně? Nedivte se, Lucile se dožije stovky. A všude lidem pomáhá od bolesti zubů. Má své recepty a tajemství.

Kniha je zajímavým pohledem na celou řadu historických událostí, představuje nám významné osobnosti z trochu jiného pohledu, jako bytosti z masa a kostí. A pro nás zubaře je také zajímavá pohledem na „lечение“ zubů v průběhu století.

V každém případě knihu doporučuji ke čtení. Zvláště v ličení událostí kolem let 1789 až 1792 se mi kniha zdá nejzajímavější.

A protože jsem slíbil i ukázky pro nás zubaře, tak tady jsou:

Str.81: Když při této první návštěvě Frochon vyčistil otvor v zubu, dal ctihodnému pacientovi dva pokyny – za prvé, alespoň jednou denně otvor čistit smotkem bavlny namočeným v hřebíčkovém oleji a skořici, a za druhé, ráno a večer si ústa vyplachovat vlastní mocí, nejlépe čerstvou, což byla slavná metoda, kterou kdysi doporučoval jeho učitel Pierre Fauchard.

Str.82: Frochon se nenechal vyvést z míry a otevřel lékařský kufřík, z něhož vytáhl lahvičku proskurníkového prášku. Byla to směs rozdrcených listů, květů i kořenů. Dala jsem Robespierrovi rychle za sebou tři vrchovaté lžice a pán vyňal z krabice kuličku tuhé kaše z rozdrcených listů slézu, sporýše lékařského, ječné i ovesné mouky, černého pepře a zázvoru povařených v octě. Kaši zabalil do jemného hadříku a kolem zubu přitiskl z obou stran k dásni.

... Ten den jsem pochopila, jakou moc nad mocnými tohoto světa nám dává naše povolání, a od té doby jsem ho už neopustila.

Str.89: ...Lucilina pasta. Směs česneku, citrónu, levandule, tymiánu a skořice.

Str.97: Agáta zůstala doma, aby uklidňovala nemocné, kteří venku přešlapovali už od šesti hodin ráno.

Str.119: „Kdo si chce uchovat hezké zuby,“ vysvětloval, „musí dávat velký pozor na to, co jí, paní Kapetová. Nedoporučuji zeleninu, zejména zeli, pórek, kedlubnu a hrášek. Vyhýbejte se také vepřovému.“ ... „vyhýbejte se cukrovinkám, bonbonům a zavařeninám. Vytvářejí kyselinu, která útočí na zuby.“

str. 121: K bělení zubů můžete používat kořen proskurníku, ale hlavně se sepiovou kost a šťovíkovou nebo citronovou šťávu – ty rozkládají zubní sklovinu.

Str.185: Abych přemohla odpor pacientů a přesvědčila je o účincích moči, opakovala jsem jim, co o ní napsal Frochonův slavný učitel Pierre Fauchard, který tuto „vodnatou tekutinu, která obsahuje těkavou sůl a mnoho oleje“, opěvuje ve svém Zubním chirurgovi aneb Pojednání o zubech.

Str. 204: Pacientům se nikdy nesmí říkat pravda – jinak je zabije ještě rychleji než nemoc.

Str. 224: Vyvinula jsem pastu pro péči o zuby na bázi křídý, která nepoškozovala sklovinu. Dala jsem ji název dentikřída a zuby se s ní měly čistit jednou nebo dvakrát denně pomocí kartáčku – odstraňovala zubní kámen a díky hřebíčkovému prášku i zápach z úst

str. 230: ...předepsala svou novou směs proti bolesti, kterou jsem vyvinula v Charlottesville - tvořil ji prášek z rybízu, kurkumy, skořice, máku a vrbové kůry.

Za dalším autorem se musíme vypravit do Finska. **Miika Nousiainen** (*1973) nás v knize „**Kořeny**“ zavede do zubní ordinace nejen ve Finsku, ale dokonce i v dalekém Thajsku. Všechno začne při jednom ošetření bolesti zubů, kde zubař Esko ošetřuje svého bratra Pekku, i když ještě netuší, že jsou vlastně příbuzní.

Miika NOUSIAINEN – KOŘENY

Vydalo Nakladatelství XYZ, 2017

Překlad Vladimír Piskoř

Hlavní hrdina Pekka Kirnuvaara je rozvedený, má dvě děti, dceru a syna, vídá je jednou za čtrnáct dní o víkendu, kdy mu je bývalá manželka Tiina svěří do péče. Jednoho dne jej začnou bolet zuby, takže musí vyhledat odbornou pomoc, ošetřuje jej MDDr. Esko Kirnuvaara. Pekkovi je jasné, že je to jeho příbuzný, nejspíše bratr. A tak začne pátrání po otci Onnim, který

tříletého Pekku a manželku opustil. Otcova sestřenice Raili zavede oba bratry na další stopu, tentokrát do Švédska. Tam najdou sestru Saru. Jenže tím pátrání nekončí, musejí se vydat do Thajska, kde žije další sestra Fana a nakonec až do Austrálie, tam mají další sestru Sunday. Až v Austrálii jim jakýsi Allan Pekkala poví pravdu o jejich otci.

Pekka nejen že poznává svoji rodinu, ale nachází i zcela nový vztah ke svým dětem, začíná chápat řadu dříve nepochopených souvislostí, dokonce si začne čistit zuby dentální nití.

Zubař Esko žije sám. Vyrůstal u pěstounů. Jeho pěstounský otec byl zubař, takže nakonec i on vystudoval stomatologii a teď celý život léčí zuby a zubní kanálky. A myslí si, že je to nejdůležitější věc na světě. Až v Thajsku objeví zubní sestřičku Nele.

A jak se tematika stomatologie objevuje v knize? Zase jsem si vypsál řadu zajímavých momentů:

Str.18: Zuby jsou zrcadlo duše.

Str. 29: A kdo se může dát na obor, jehož jedinou dobrou stránkou je koš s pedálem? Takového člověka neláká nic jiného než sadistická touha ubližovat.

Str.68: Jako by to byla moje vina, že se pacienti nenamáhají starat se o zuby. Hnusí se mi všechny ty blahobytné děti , které všechno dostávají na stříbrném podnose a myslí si, že systém jim udrží zuby v pořádku.

Str.94: Láska se zas tolik neliší od čištění kořenových kanálků. Cílem je druhému udělat dobře. Občas to bolí, občas přináší odměnu, je třeba jít do hloubky a vydat něco ze sebe.

Str.95: Jsme přece všichni lidi, dokonce i zubaři.

Str.98: Zub je nejúžasnější systém organického světa. Spojuje v sobě tvrdé neživé a živé, a tím, že rozmělnujeme stravu, zaručuje pokračování života. Neskutečně zajímavá věc, čtyřicet let to mystérium zkoumám a každý den bývám znovu a znovu překvapován.

Str. 104: Tohle je Pasi, Stojan, Miguel a Muhammed. ... Pasiho otec byl finskej ožrala, uchlastal se k smrti, a eště že tak. Stojanův byl podvodnej srbskej vykuk, Miguelův zas utek z Chile před perzekucí a Pinochetem, a když o tom ey post přemejšlim, asi bylo lepší, kdyby tam zůstal. Muhammedův otec je takovej línej Somálec. Asi i teďka chrápe někde v centru na tržišti. Že si kruci jedna ženská dokáže tolikrát vybrat za chlapa nákýho hajzla. Jedinou útěchou je, že nemám ani jedno děcko se Švédem, ty nesnese nikdo.

Str.105-106: ...ta moje zmrcasená rodinka je živoucím příkladem toho, že

se ve švédský imigrační politice něco sakra blbě podělalo. Do prdele, nejde přece vzít úplně každého, kdo si jen zamane přijít.

Str.226-227: A je docela legrační, že právě Britové přišli na domorodá území vnucovat zákony s odůvodněním, že domorodci prý nemilují své děti. Vždyť Britové jsou na světě jediný národ, který své děti nenávidí.

Str.245: Chtěli bychom rozumět, chtěli bychom zažít, chtěli bychom být součástí přírodního koloběhu. Chtěli bychom, ale nemůžeme. Posvátné místo je pro nás jen hromada šutrů. Stejně jako tahle pustá zem. Pro nás nic neznamená. Proč ji vzali těm, pro něž znamenala všechno?

Str.251: Bílí, kteří sem přišli, se celou dobu snaží změnit svět tak, aby vyhovoval jejich chápání budoucnosti v daném okamžiku. Kdežto domorodci využívají všechny duchovní zdroje k tomu, aby svět zůstal takový, jak ho prapředci stvořili.

Str.280: Chci říct, že jsem nenašel otce, ale spíš jsem asi našel sebe. A to nejspíš byl i smysl týchle cesty.

Str. 295: Bratr se chystá oženit. Dívám se na svatební oznámení. Reprezentuje zubolékařský humor, přeloženo do finštiny něco ve smyslu, že krásná horní čelist a silná dolní čelist se spojily do dokonalého skusu. Humor a romantiku je těžké propojit, ale hlavní je, že se o to někdo pokouší.

Str.297: Tehdy jsem konečně pochopil, že na člověku jsou i jiné důležité věci než zuby. Ani na stránce smutečních zpráv v Helsingin Sanomat se nikdy nedočteme, že nebožtík měl dobré zuby. Nebo že držitel Nobelovy ceny míru má tři kazy.

Zajímavé je, že střídavě vyprávějí Pekka a Esko, takže můžeme na děj nahlížet ze dvou pohledů.

Kniha je i o multikulturalismu, o tom, že dopředu odsuzujeme věci, o kterých nemáme ani potuchy. Mnohdy netušíme, že sami jsme součástí něčeho, co se nám nelíbí.

Na severu Evropy ještě zůstaneme, abychom se přesvědčili, jak se tam pečovalo o chrup dětí v 60. a 70. letech 20.století. Píše o tom **Mikael Niemi** (*1959). Narodil se v Tornedalu, kde se střetávají švédské, finské i laponské kulturní a jazykové vlivy V jeho zatím nejúspěšnějším částečně autobiografickém románu „**Popmusic z Vittuly**“ vzpomíná mimo jiné na zubní prohlídky a ortodontickou péči.

Mikael NIEMI – POPMUSIC Z VITULY

Vydalo nakladatelství Argo, 2018

Překlad Zbyněk Černík

Str. 92 – 3: Školní rok zahájila kampaň, ve které jsme byli nabádáni, abychom si čistili zuby. Dalo by se říct, že to bylo zapotřebí – při poslední prohlídce mi zubařka našla šest děr a Niilovi dokonce devět. ... Teď jsme museli po skupinkách chodit do ordinace a baštit tam barevné pilulky, až nám odporně zčervenal zubní povlak, a potom se na sebe dívat do zrcadla a před vážně se tvářící tetkou provozovat tělocvik se zubním kartáčkem. Kroužit, kroužit, kroužit, na každém místě alespoň desetkrát. Nevím, jestli to bylo tím, nebo jestli jsme za to vděčili fluorovým výplachům, ale po zbytek základní školy jsem už neměl jediný kaz.

Zubaři si samozřejmě všimli, že vrtají čím dál tím méně, a brzo se začali poohlížet po nových pracovních úkonech. Záchranou se jim stala rovnátka.

...

Já sám jsem měl jednu stoličku, která nestála přímo v pozoru, a to byste nevěřili, jak jsem se naběhal na zubní středisko. Zubařka měla vždycky na čele starostlivou vrásku, vytáhla kleště a napjala ocelový drátek na uzdičce tak, že mě z toho brněla celá hlava. Jakmile jsem odtamtud odešel, povolil jsem si drátek klíčem na kolo a pak už jen zbývalo počkat na další prohlídku.

Na závěr jsem si vybral jednu knihu nositele Nobelovy ceny za literaturu **Güntera Grasse** (1927 – 2015). Nejedná se sice o zubaře a ani jeho kniha „**O konečnosti**“ možná nedosahuje kvalit jeho nejznámějšího díla „Plechový bubínek“, ale Grass v této knize výborně popisuje svoje pocity se ztrátou zubů.

Günter GRASS – O KONEČNOSTI

Vydalo nakladatelství Atlantis v roce 2017

Překlad Jiří Stromšík

Günter Grass napsal řadu knih, ale se svými čtenáři se rozloučil poslední knihou „O konečnosti.“ Jedná se o kratší prózy, ve kterých Grass bilancuje se svým životem. Zároveň vedle próz najdete i poezii, což je pro mě u Grasse novum.

Autor se ohlíží za svým životem a smiřuje se s koncem života literárním textem. Osobně mě velmi zaujaly dvě prózy o tom, jak se člověk stává bezzubým. Viz str. 30 - „Loučení se zbylými zuby“ či str. 33 „Ten

poslední.“ Na tento text navazuje i báseň „Obraz sebe sama.“

Pochopitelně že Grass se neloučí jen se svým chrupem, ale i ztráta zubů patří ke stárnutí a stáří obecně. Zaujal mě autorům postřeh, vyrovnanost a smířování se se smrtí, neodkladně se blíží.

Grass ve své básni „**Bilance**“ (str. 167) píše: „Ta vyrovnaná řada knih,/ na jejichž hřbetech jméno, název/ je průkaz můj, jenž platí dál,/ byť dávno prošlý, ohmataný.“

Myslím si, že Günter Grass nám čtenářům zanechal rozsáhlé dědictví. Já jako čtenář se k jeho knihám budu rád vracet. Takže i když fyzická konečnost je dána každému tvoru, jeho dílo s námi zůstane dál.

Knihu Vám doporučuji jako meditativní četbu. Třeba jen proto, aby si člověk uvědomil, že na sklonku života vidí věci jinak, než je viděl třeba ve dvaceti nebo třiceti letech. Že to, co tehdy považoval za důležité, se s odstupem času může jevit jako zcela zbytečné a bezvýznamné.

Tady moje návštěva zubních ordinací končí. Určitě bych zde mohl přiřadit i svoje dvě knihy zubařských historek, tedy „**Něco na zub pro zubaře a jejich pacienty**“ (Alfa-Omega, 2007) či „**Dvakrát vrtej, jednou trhej**“ (sbírka povídek Balt-East, 2011). A třeba i novelu o zubaři Vlastimilovi „**Jak na Nový rok**“ (Akcent, 2010). Pochopitelně mám svoje zubařské motivy i v dalších knihách, třeba v letos vydané novele „**Stín na rentgenovém snímku**“ či povídkovém souboru „**Povídky z dřevé kapsy**.“ Povídku „**Zubní záhada**“ jsem přibalil pro čtenáře do srpnového ČAJe.

Jistě jsem nevyčerpal všechny autory zubaře či knihy o zubařích, ale aspoň doufám, že jsem Vám je představil v trochu jiném světle. Že i oni mají svoji duši, svoje pochybnosti, starosti, radosti a sny. Třeba až příště usednete do zubařského křesla, vzpomenete si na moje povídání a podíváte se na toho člověka, který je po katovi nejobávanější osobou trochu jinak.

Václav

**„Může v tom být i vědomí vlastní pomíjivosti,
touha zanechat po sobě něco hmatatelného,
vždyť po lékařích krom hromad popsaného papíru
v šuplicích kartoték nic nezůstává.“**

ROZHOVOR MUDr. Vratislav ČERMÁK

Novopacký zubní lékař, spisovatel, cestovatel a fotograf (snad jsem na nic podstatného nezapomněl) MUDr. Vratislav Čermák je vpravdě renesanční člověk. Kromě náročné zubařské profese donedávna 16 let pracoval v představenstvu České stomatologické komory. Stihne ale také provozovat galerii AURUM, kde poskytuje prostor regionálním umělcům. Rád cestuje a na svých expedicích fotografuje, píše o svých putováních desítky článků a knihy plné krásných a exotických snímků. Vydává fotografické kalendáře, vybudoval velký firemní areál, rodinný dům, řídí tým zaměstnanců... Až se dere na jazyk otázka: Jak to všechno stíhá? A tak jsem se jej nejen na to zeptal.

- Vráťo, jak stíháš všechny svoje aktivity? Nebo má tvůj den více hodin?

Nemá. A taky zdaleka nestíhám, co všechno bych chtěl. Je to snad dané i tím, že většina mých aktivit je tak nějak viditelných. Fotografie, výstavy, cestopisné články, knihy, nebo i realizované stavby, funkce v komoře. A pak, život je krátký a bylo by škoda ho neprožít naplno. To není nějaká fráze, vidím to na sobě, když se ohlédnu, některé věci vnímám jako včera a už je to přes padesát let! Neskutečně to utíká!

- Neminul jsi se tak trochu povoláním? Určitě by ses uplatnil jako etnograf, historik, fotograf.

Možná. Ten svůj chliveček si nakonec v životě každý najde. Já jsem tím, kým jsem chtěl být a nestěžuji si. Ještě v dobách gymnaziálních studií jsem snil o vystudování egyptologie. Jednak ale obor byl otevírán na Karlově univerzitě obrok a vždy jen pro 4 – 6 studentů. Počty uchazečů enormní, zkrátka bez šance. Navíc většina absolventů se do terénu ani nedostala, skončili kdesi v zaprášeném muzeu. Tak tudy cesta nevedla, já chtěl blíž k tomu, kde to žilo, bylo různorodé. Nicméně jsem si studoval Egypt dál a poprvé jsem tam vycestoval až když jsem věděl, kde přesně najdu který kámen. Egypt byl mým osudem i později. Dnes už je jedna z mých dcer matkou mých vnuků Karima a Omara, polovičních Egyptánek, část mé rodiny má tedy původ v severní Africe. A zdá se, že zase to v životě padadlo, jak mělo.

- Působil jsi jako zubař v Libyi. Jak na tuto epizodu ve tvém životě vzpomínáš? A jak se díváš na dnešní Libyi očima člověka, který ví víc než my ze zpráv.

Jednak tě trochu opravím, ona to nebyla jen tak epizoda, ale dva a půl roku perného života. Já byl připraven, že mojí štací bude Egypt, Jemen, nebo Jordánsko. Teď si představ, že po mnoha peripetiích přiletíš jako expert ministerstva zdravotnictví do pro mě vcelku neznámé země. Je červenec, 40° C, tři dny nás vozili po úřadech, čtvrtý den do práce. Poliklinika Gurgi na předměstí Tripolisu, kam Kaddáfí jen několik let předtím nahnal z pouště berberské obyvatele. Šok! Má zásoba angličtiny mi byla k ničemu, neboť domorodci mluvili zásadně arabsky a to ještě několika dialekty. Padne na tebe deprese, když si představíš, že rodina je dva a půl tisíce kilometrů daleko a tvoje příští letadlo letí domů za dva roky! Navíc jsem nevěděl o Libyi takřka nic, jako v těch antických mapách: Hic sunt leones! No ale po pár dnech a týdnech začneš jako malé dítě sbírat slovíčka, chytat přízvuk, abys aspoň rozuměl a postupně nabaluješ, nabaluješ, až si začneš

uvědomovat, že pacientovi už rozumíš, domluvíš se v obchodě, na úřadech. Ale za cenu nesmírné únavy. V ordinaci jsem za směnu ošetřil 25-30 pacientů, větší část tvořila chirurgie. Extrakce, abscesy, úrazy, zvláště u dětí například překousnuté jazyky a podobně. Večer jsi padl do postele pod prostěradlo, ale nedalo se v horku spát, třikrát za noc jsem se budil propocený, šel se osprchovat, abych zas na chvíli usnul. Ale tělo si do půl roku zvykne. Začal jsem mít při své povaze roupy a organizoval jsem brzy výlety. Lidé z naší ambasády to viděli neradi, oni chtěli v klidu zahrnovat na svých dobře placených postech a ze všeho nejmíň si přáli nějakou mimořádnou událost. Já jsem se napíchnul na jednu autobusovou přepravní firmu, vždycky jsem pronajal autobus, obsadil jej lidmi z polikliniky a vyrazili jsme. Antická Leptis Magna, Sabrata, jindy horský Gharián. Stále dál a dál. Centrální Sahara, oázy Ghadames, Um-al-Araníb, Gatrún, Ghát, vádí Adžal... No a takhle já postupně zjišťoval, jak nesmírně krásná ta Libye je od Kyrenaiky po Tripolitánii a od moře po podhůří Hoggar a Tibesti na jihu. Po čase jsem o Libyi věděl víc, než většina Libyjců. Stovky příběhů a zážitků!

Václave, ale k současnosti bych se vyjadřoval nerad. Samozřejmě situaci sleduji, ale je tak složitá, že kdybych se toho tématu měl dotknout, stránky tohoto tisku by nestačily.

-Na jaké úrovni byla stomatologie v Libyi?

Špatné. Pracovali jsme na směny, ordinace byla průchozí ze dvou stran, střídavě z jedné strany přicházely ženy, z druhé muži. Čekárny měli oddělené, přístroje zastaralé, laboratoř primitivní, pouze na jednoduché výkony, z větší části arabský personál, který neustále pendloval po ordinaci z jedné strany na druhou. Časté byly konflikty jak s pacienty, tak s personálem. Za všechny jedna příhoda. Ženy většinou museli doprovázet mužští příslušníci rodiny, často jen odrostlejší děti. Jednou mi do ordinace přišla obézní žena v doprovodu asi dvanáctiletého syna. Zachrastila zlatými náramky a žuchla do zubařského křesla. Už při vstupu do ordinace to mezi arabskými sestrami zašumělo. Mrknul jsem na Ajšu a ona mi šepem naznačila, že je to žena plukovníka Mabruka, osobního přítele Kaddáfího. Sotva jsem se jí dotkl sondou a zrcátkem, začala hystericky křičet, označila mě za veterináře a ne doktora pro lidi a snažila se z křesla uniknout. Její syn k ní ale přistoupil, vrazil jí facku až zapadla zpátky do křesla a byl klid. Další už proběhlo v poklidu.

-Kolik dalších zemí jsi procestoval?

Mnoho. Já to nepočítal, ale mám v trezoru možná sedm osm popsaných

pasů. Víza jsou většinou africká a asijská.

-Dokázal bys trvale žít v některé z těch zemí, které jsi navštívil? Nebo se rád vracíš domů?

Víš, vím z vlastní zkušenosti, že když někde dlouho žiješ, zapustíš tam kořinky. Když jsem byl v té zmiňované Libyi, chodil jsem večer k moři, sedl si na poslední kámen, kterým Afrika končila v moři a říkal si: Tak tam nalevo, kde zapadá slunce, tam je Španělsko. A přímo na sever je Itálie a někde daleko za ní jsou ty větrem hoblované vrcholky Krkonoš a tam já mám rodinu a tam jsem doma. Někdy se stýskalo tak intenzívně, že by si na to stýskání člověk mohl sáhnout. Ale když jsem se vrátil, kupodivu se mi stýskalo stejně intenzívně opačným směrem. Po Saharě, hlubokých vádích, po ztraceném vádí Deb-deb. Tohle ti potvrdí každý, kdo to zažil. Stejně pocity mám i směrem k východní Africe. Ale doma je jediné místo na světě, kde jsi prožil dětství, kde máš v hlíně zakopané předky. Neměnil bych. Navíc já vždycky jezdil po takových těch exotičtějších, chudších a klimaticky náročných zemích. Málokdo z našich lidí (a to opět není fráze!) si uvědomuje, v jak bohatém a krásném pásmu planety žijeme.

O svých cestách jsi vydal dvě knihy, a to “Vietnamskou odysseu“ a “Jambo, Afrika“.

Chystáš nějakou další publikaci?

Václave, já publikuju přes čtyřicet let, ale ono se to zas tak neví. Třeba v časopise LIDÉ A ZEMĚ jsem uveřejnil téměř pět desítek hlavních článků. Knihy zatím jenom dvě, třetí chystám a bude věnována Sýrii.

- V knize „Jambo, Afrika“ jsi popsal pocity a zkušenosti z Keni, Ugandy a Tanzánie. Celá kniha je vyplněna snímky zvířat a domorodců. Jak moc je nebezpečné fotit takového lva, slona či nosorožce? Jde někdy opravdu o zdraví či život?

Tahle kniha vznikla především proto, aby si čtenáři uvědomili míru devastace afrického venkova. Afrika ze sebe vydává to poslední a zároveň nejkrásnější, co byla schopna za milióny let vytvořit. Doslova zaniká před očima. Války, pytláctví, rozvoj průmyslu a zemědělství, to všechno zužuje životní prostor pro vzácnou faunu, takže původní biotopy můžeš spatřit už jenom v chráněných oblastech a národních parcích. Mám důvodné obavy, že děti našich dětí už nespátří ani toto, pokud se nepohne svědomí a konání obyvatel planety. Pro fotografické safari platí určitá pravidla. Od svítání do tmy se většinou trmácíš džípem v terénu, kde můžeš, ale také nemusíš narazit na nějakého zajímavého tvora. Lvi se fotí v pohodě. Jsou si vědomi, že ta brblající bedna na kolech sice smrdí, občas zastaví, občas se posune,

ale nijak neubližuje. Projdou ti kolem tak těsně, že bys je mohl pohladit. Ale běda, kdybys vystoupil. V autě jsi v bezpečí, i když zvědavý lev vyskočí na kapotu.

„V autě jsi v bezpečí, i když zvědavý lev vyskočí na kapotu.“ Foto Vratislav Čermák

Trochu horší je to se slony. Nerudný samotář, který před auto vystartuje z buše na cestu, mává ušiskama a troubí na kilometry daleko, to je těžší kalibr. Ten dokáže džíp i převrátit. Největší afričtí zabijáci jsou hroši. Ti mají každoročně na svědomí tolik lidí, kolik všichni ostatní predátoři dohromady. Tihle na pohled nemotorní obři dokáží být neuvěřitelně rychlí. Jednou v noci jsme v ugandském národním parku Queen Elizabeth dorazili do kempu. Rychle jsem se spěchal umýt, než správci vypnou v umývárně naftový agregát. Při návratu slyším za stanem jakési chrochtání a funění. Posvítím baterkou a s hrůzou zjistím, že se dva metry ode mě pase obrovitý hroch! Naštěstí byl

dokonale zaměstnán krmením...

V Ugandě jsem v horách zažil napadení dvoumetrákovým gorilím samcem. I když to bylo napadení jenom demonstrativní, byl to dramatický zážitek. Ve stráni vyvrátil patnácticentimetrový kmen i se mnou.

- V knize “Vietnamská odysea“ netradičně ukazuješ život ve Vietnamu, různorodou krajinu, pestrá jídla. Co třeba ty jsi ocenil ve vietnamské kuchyni?

Jihovýchodní Asie je zdrojem obrovského množství ovoce, zeleniny, koření, ryb a nejrůznějších živočichů. Z pohledu Vietnamce, co se hýbe, to

se dá i sníst. Receptury jsou dány tisíciletými tradicemi, základem jsou vždy čerstvé suroviny. Základním jídlem je silný vývar – polévka pho s rýžovými nudlemi a správným poměrem bylinek. Je to doslova umělecké dílo s lahodnou chutí, kterým se začíná den. Pho je možné pořídit na každém nároží v miniaturních bistrech. Na ulici lze koupit levné a velmi chutné jídlo také v průběhu dne. Vcelku běžným artiklem jsou mořské plody, hovězí a vepřové maso v nejrůznějších úpravách. Větším dobrodružstvím už je ale konzumace cvrčků, kachních embryí, psiho a opičího masa. Na severu v oblasti Hanoje existují hadí farmy s přilehlými restauracemi, kde si můžeš objednat k večeři třeba dvoumetrovou kobru. Jedná se vesměs o hady, jejichž organismus už je vyčerpán předchozími odběry jedu pro farmaceutické účely. Hada přinesou, pokud odsouhlasíš, před tebou jej zabijí, do kalíšků s lihem vykapou žluč podle počtu hostů u stolu a na misce předloží ještě tepající srdce. Během půlhodiny připraví z kobry hned několik chodů.

Jinou důležitou přísadou vietnamské kuchyně je rybí omáčka nuoc mam. Vzniká kvašením nasoleného rybího masa v keramických sudech po dobu až jednoho roku.

Popsal jsem jen několik extrémů, faktem ale zůstává, že vietnamská kuchyně, na rozdíl od té africké, je pestrá, chutná a zdravá.

- Svoje fotografie zdárně představuješ i v kalendářích vydávaných již několik let. Chystáš na rok 2019 další?

Ano, chystám a bude věnován antickým památkám.

- Jak náročné je vybrat z tisíců fotografií ty nejpovedenější? Vybíráš sám, nebo máš rádce?

To jsi trefil. To je strašně těžké! Z jedné africké výpravy dovezu několik tisíc snímků a tím se probrat je složité i časově. Ale hlavně mám jiné pocity při prohlížení já a jinak působí na nezaujatého diváka. Já jsem ke snímku vázán emočně, někde v mozku mám stopu pocitů z okamžiku expozice, což někdy působí škodlivě. Většinou ale finální výběr vzniká jako kompromis obého.

- Musím se zeptat na důležitou věc. Jak jsi vybaven na fotografování?

To je otázka zvyku. Já používám aparáty značky Canon, samozřejmě s objektivy různých ohniskových vzdáleností.

- Proč řada lékařů či zubařů inklinuje k umění? Jde o relax, nebo si chtějí něco dokazovat?

Víš, o tom jsem dost přemýšlel. Lékaři jsou ve svých profesích vystaveni velkému psychickému tlaku. Jakékoli umělecké směřování (jedno zda malování, focení nebo sochařina) uvolňuje stresovanou mysl směrem ke svobodě a fantazii, snižují napětí a umožňují regeneraci. Může v tom být i vědomí vlastní pomíjivosti, touha zanechat po sobě něco hmatatelného, vždyť po lékařích krom hromad popsaného papíru v šuplících kartoték nic nezůstává. Ve finále ani ten uzdravený pacient.

- A na závěr. Máš pro nás nějakou veselou příhodu z ordinace?

Nevím. Momentálně mě nic nenapadá. Ale přece. Ono se to sem dokonce hodí, když jsem zmiňoval práci v Libyi.

Chodil mi do ordinace dvoumetrový černoš, pokaždé přivedl 3-4 děti a vyžadoval, abych je ošetřil. Mluvil se mnou arabsky, ale bylo zřejmé, že jeho děti to nejsou. Pokaždé se postavil za mě a z té výšky dvou metrů bedlivě sledoval mé počínání.

Přitom mlaskavě přežvykoval. Značně mě tím znervózňoval a když už to bylo asi pátý den v řadě, nahlas jsem si česky ulevil: A co ty tady pořád nade mnou stojíš a přežvykuješ jako kráva!

On se narovnal ještě víc a pravil česky: Já ne jako kráva, já studovat na inženýr v Praha!

Děkuji za odpovědi a přeji hodně příjemných zážitků s fotoaparátem v ruce při putování po světě!

Václav

Václav FRANC: ZUBNÍ ZÁHADA

„Jsou věci mezi nebem a zemí těžko vysvětlitelné. Stávají se každý den, někdy je míváme nepozorovaně, ale někdy nám vstoupí do života rasantně a my si je naším rozumem neumíme vysvětlit,“ utrousil o přestávce odborného stomatologického semináře doktor Blažek.

„Máte pravdu, pane kolego,“ dával mu za pravdu jeho mladší kolega Hladík. „Já kolikrát endodonticky zaplním zub. Mořím se s tím, zrovna jako nedávno u jedné pacientky. Podle rentgenu byl kořen zaplněn lege artis, ale pacientka má pořád bolesti a obtíže. No a na druhou stranu, dělal jsem si velký orthopantomografický snímek u pacienta před protetickým řešením a co byste řekl,“ položil doktor Hladík spíše řečnickou otázku. „Pod třemi horními řezáky byly gramulomy v průměru kolem půl centimetru a pacient pochopitelně bez potíží běhá po světě vesele dál.“

„Jo, je to tak, prostě člověk se pořád učí. Proto já rád jezdím na tyhle semináře, člověk si zopakuje některé věci, které už z fakulty zapomněl, dozví se i něco nového, ale nejvíc mě baví, pane kolego, takhle kazuistika,“ pochvaloval si nad kávou doktor Blažek.

„To já taky rád sleduji. A vždycky si říkám, proč to někdy tak dlouho trvá, kolik pacient absolvuje zbytečných vyšetření, dokonce někdy přijde i o zdravé zuby, než se podaří zjistit příčinu onemocnění,“ pokyvuje hlavou na znamení souhlasu doktor Hladík.

„To je právě ten omyl pacientů, oni si někdy myslí, že mají diagnózu napsanou na čele, tak doktore dělej a nemudruj, ale ono kolikrát stanovit diagnózu, to je pořádná fuška,“ pokukuje po hodinkách doktor Blažek, ale přestávka teprve začala.

„Když člověk vidí vypadlou plombu, řekl by si, že ji opraví, ale nejdřív aby zjistil, jestli kavita nesahá až do blízkosti pulpy, však to znáte kolego.“

Nezainteresovaný pozorovatel by musel říct, že když se prostě sejdou dva či více zubařů, musí se zákonitě bavit zase o práci, o zubech. A je tomu tak.

„Víte, pane kolego, co se mi nedávno stalo?“ navázal nit rozhovoru kolega Blažek. „Mám pacienta, nějaký pan Karásek, asi rok mu chybí do osmdesátky, v horní čelisti má celkovou náhradu, dole ještě zuby asi od pětky po pětku,“ začne vysvětlovat.

„A protéza mu padá, co?“ přisadí si doktor Hladík.

„To snad ani ne, ale pořád ho tlačí,“ vysvětluje doktor Blažek.

„To mi povídejte, pane kolego, to potom upravujete, upravujete a pořád to tlačí,“ pokyvuje hlavou doktor Hladík.

„Přesně tak, jako byste mi četl myšlenky. On vám byl ob den v ordinaci,

nejdřív jej náhrada tlačila vpředu, tak jsem ji upravil, potom zase vzadu, tak jsem ji zase upravil,“ vžívá se do problému doktor Blažek.

„Tak to vás musím politovat, taky mám takového pana Karáska, i když se jmenuje jinak.“

„Ale co se vám nestalo, pane kolego, chodil s tou tlačící náhradou skutečně dva tři měsíce. Já už byl připraven, že ji předělám, třeba na své náklady, ať tratím, ale najednou jako když utne a Karásek celý týden nepřišel,“ dramaticky klesl hlasem doktor Blažek.

„Umřel?“

„To nás se sestrou taky nejdříve napadlo. Nepřeji nikomu nic zlého, ale přiznám se, že jsem si tak trochu oddechl, ale nezemřel,“ ujistil kolegu doktor Blažek.

„Tak šel k nějakému kolegovi, když k vám přestal mít důvěru,“ nabízel řešení doktor Hladík.

„To mě taky napadlo, nakonec já to ještě pamatuji, za socialismu takhle chodila řada lidí. V igelitovém pytlíku měli několik náhrad. Postupně obešli všechny zubaře ve městě, od každého měli zuby a stejně jim žádné nedržely,“ zavzpomínal doktor Blažek. „Ale dneska už se všechno platí, takže buď si ty nové zuby u nějakého kolegy zaplatil nebo ...“

„Já to taky pamatuji, chodila ke mně paní Šmatolánová, ta vám měla plno zubů, vždycky je vytáhla na stůl u sestry v ordinaci a líčila nám, tady ty mám od doktorky z fabriky, ty ze střediska, ty jsou od drážního doktora, ty od pana přednosta, no říkali jsme si, že by jí mohli dávat na Silvestra v televizi,“ zasmál se doktor Hladík.

„A které nosila?“

„Právě že žádné, ona se nakonec naučila kousat bez zubů, ale co ten váš Karásek?“ nenechal případ usnout doktor Hladík.

„Jo, Karásek, neviděl jsem ho víc než rok, prostě jsem na něj zapomněl. A najednou se vám objevil v čekárně. Sestra mi říkala, že tam sedí. Tak jsem se na něj připravoval, že mu řeknu, že jestli chodí k nějakému kolegovi, tak ať si tam chodí se vším. Že takhle přebíhat se nesmí, když už je registrován jinde,“ vysvětluje doktor Blažek.

„A jak to dopadlo?“

„To je právě ta záhada. Já mu povídám, pane Karásek, jak to, že jste tady tak dlouho nebyl? Vy tu horní protézu nenosíte nebo jste chodil někam jinam?“ snažil jsem se hned ve dveřích udeřit na pacienta.

„Pane doktore, povídá mně ten Karásek, vy mi to nebudete věřit, ale já jsem vloni, jak jsem tady byl naposledy, seděl doma a jak mě ty zuby tlačily, tak jsem je nechal na stole. No a náš pes, je to ještě štěně, vlčák, takovej pěknej, on si myslel, že je to něco k jídlu, tak si vám ty zuby stáhl

ze stolu a strčil je do tlamy, okusoval je a dělal s nima všelijaký alotria.“

„Takže ze zubů bylo puzzle, co?“ zasmál se doktor Hladík. „To znám, takových případů já už viděl. Že to těm psům tak chutná? Asi v tom cítí něco příjemného, myslí si, že je to kost či co.“

„To mě taky napadlo, ale ono to bylo jinak,“ vysvětluje zubní záhadu doktor Blažek. „Nakonec pan Karásek ty zuby psovi vzal, opláchl je pod vodou a světe div se, ony ho přestaly tlačit, takže je má nasazené v puse, ani na noc je nevyndává,“ triumfuje doktor Blažek.

„Teda, pane kolego, jak to ten pes mohl tak zaonačit, že ho přestaly tlačit, to je opravdová záhada,“ podivil se doktor Hladík.

„To jsou kolikrát mezi nebem a zemí těžko vysvětlitelné věci,“ dopil svoji kávu doktor Blažek. „Koukám, přestávka nám končí, půjdeme si zase poslechnout nějaké novinky z oboru.“

„Pane kolego, vy byste se měl přihlásit do diskuse, to by byla pěkná a zajímavá kazuistika,“ pochválil kolegu doktor Hladík a oba společně se odebrali do posluchárny.

Ve dveřích se doktor Hladík ohlédl po kolegovi Blažkovi: „Věříte v reinkarnaci?“

„Ne,“ zakroutil doktor Blažek hlavou. „Proč?“

„Co když ten pes byl převtělený nějaký docent protetik?!“

ČAJ pro chvíle pohody

č.143, srpen 2018, ročník XVII

Vydáno 5. srpna 2018 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájku 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský

Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!